

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Amanda Nilsson

Responsibility to Protect

Betydelsen av ansvaret att återuppbygga

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: Britta Sjöstedt

Termin: HT 2016

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	2
FÖRORD	3
FÖRKORTNINGAR	4
1 INLEDNING	5
1.1 Allmänt	5
1.2 Syfte	6
1.3 Frågeställning	6
1.4 Avgränsning	7
1.5 Metod och material	7
1.6 Teori	8
1.7 Forskningsläge	8
1.8 Dispostion	9
2 HUMAN SECURITY	10
2.1 En idé om mänsklig säkerhet	10
3 RESPONSIBILITY TO PROTECT	13
3.1 Bakgrund	13
3.1.1 Suveränitetsprincipen	15
3.1.2 FN-stadgans våldsförbud och dess innebörd	16
3.2 Rapporten Responsibility to Protect	17
3.3 World Summit Outcome, ett erkännande av principen	19
3.4 Sammanfattning	20
4 RESPONSIBILITY TO REBUILD	21
4.1 Responsibility to Rebuild som idé	21
4.1.1 Security	22
4.1.2 Justice	23

4.1.3	Economic development	23
4.2	Uteblivet erkännande av återuppbyggnadsansvaret	24
4.3	Sammanfattning	24
5	LIBYEN	25
5.1	Bakgrund till konflikten	25
5.2	Världsamfundets hantering av konflikten	26
5.3	Libyen i ett postkonflikt-perspektiv	26
5.3.1	Security	29
5.3.2	Justice	29
5.3.3	Economic development	30
5.4	Peacebuilding eller Rebuilding	31
5.5	Sammanfattning	31
6	ANALYS	32
7	SLUTSATSER	34
	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	35
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	39

Summary

The International Commission on Intervention and State Sovereignty published a report in 2001 on the subject of humanitarian intervention. The commission redefined the international principle of state sovereignty (every country's territorial autonomy) and furthermore, acknowledged the principle of Responsibility to Protect.

Responsibility to Protect contains both primary and secondary responsibilities. Every state has the primary responsibility to protect its population from civil war, insurgency, repression and/or state failure. If the state is unwilling or unable to divert the situation, the United Nations has the secondary responsibility to protect the civilians in events of violation of their human rights. The principle was recognized by the international community four years later. When the recognition was made, the United Nations excluded the responsibility to rebuild a country in a post conflict situation.

In 2011, the Security Council adopted a resolution in the light of the responsibility to protect. The resolution authorized military intervention in Libya, yet it did not include a responsibility to rebuild the country. Libya is still affected by the taken action, and the libyan people are still suffering from humanitarian disasters.

This paper examines how the idea of responsibility to rebuild was formed, and intends to show that the lack of responsibility to rebuild has eroded the responsibility to protect, and its current protection of human rights. Examples will be illustrated through the post war situation in Libya. Furthermore, the paper intends to show how the responsibility to rebuild could be a part of international law.

Sammanfattning

År 2001 publicerade The International Commission on Intervention and State Sovereignty en rapport på ämnet humanitär intervention.

Rapporten kom inte bara att omdefiniera den internationella principen om staters suveränitet, utan kom också att skapa en princip om Responsibility to Protect. Enligt rapporten har varje stat ett primärt ansvar att skydda sin befolkning från inhemskt krig, uppror, förtryck eller en situation av statlig kollaps. Om staten i fråga är ovillig eller oförmögen att göra detta vilar ett sekundärt ansvar på världssamfundet att skydda civilbefolkning vid skeenden av brott mot deras mänskliga rättigheter. Principen kom att erkännas av världssamfundet fyra år senare. När erkännandet kom hade samfundet exkluderat en av de tre delar som presenterats i rapporten. Ansvaret att återuppbygga ett land i en postkonflikt-situation hade lämnats utanför.

2011 antog säkerhetsrådet mot bakgrund av principen om ansvaret att skydda en resolution som gav mandat till en militär intervention i Libyen. Resolutionen föreskrev inget krav på att återuppbygga landet, och sex år senare är landet fortfarande drabbat av både konflikt och humanitära katastrofer.

Uppsatsen undersöker hur idén bakom responsibility to rebuild utformades och ämnar visa på hur avsaknaden av ansvaret att återuppbygga har urholkat genomslagskraften av responsibility to protect, gällande dess skydd för mänskliga rättigheter. Detta belyses bland annat genom exempel från Libyen. Vidare görs ett försök att visa på hur ansvaret att återuppbygga skulle kunna bli en del av den internationella rätten.

Förord

Jag vill rikta ett stort tack till Britta Sjöstedt som varit min handledare och som tagit sig an min uppsats med över förväntad ambition för att hjälpa mig igenom arbetet på bästa möjliga sätt.

Förkortningar

CHS	Commission on Human Security
FN	Förenta Nationerna
ICISS	Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty
ICJ	International Court of Justice
ICJ Statue	Statue of the international Court of Justice
NATO	North Atlantic Treaty Organization
OHCHR	The Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights
R2P	Responsibility to Protect
R2R	Responsibility to Rebuild
UNSMIL	United Nation Support Mission in Libya
UNTFHS	United Nation Trust Fund for Human Security
WSO	World Summit Outcome

1 Inledning

1.1 Allmänt

Listan av internationella och nationella konflikter, där länders befolkning fått lida offer för krigens medel kan göras lång. Den internationella skyddsaspekten som följde av andra världskriget fokuserades på skyddet av den enskilda staten. De senaste decennierna har världen kunnat bevittna hur världssamfundet¹ stått handfallet medan land efter land drabbats av interna konflikter, där just skyddet för varje stats territorium har fått företräde framför skyddet av befolkningen. Som ett resultat av världssamfundets oförmåga att leva upp till sina antaganden som följer av de mänskliga rättigheterna har en princip om en skyldighet att skydda vuxit fram. Framväxten av responsibility to protect har i sin tur öppnat upp för en debatt där principen om staters suveränitet kan sägas ha omdefinierats. Även våldsförbudet kan ifrågasättas i relation till skydd för de mänskliga rättigheterna, och staters antaganden i världspolitikerna har gått från fokus på staters rätt, till deras skyldighet att skydda.

I skuggan av debatten om suveränitet, skydd för mänskliga rättigheter och säkerhetsrådet ambivalenta förhållningssätt till en trots allt erkänd princip om ansvaret att skydda tornar en annan sida av myntet upp sig som inte getts samma plats och tyngd i debatten. Rapporten² som lades till grund för utformningen av Responsibility to Protect lyfte en princip i tre delar, inkluderat ett ansvar att återuppbygga konfliktdrabbade länder där världssamfundet intervenerat militärt. Ett exempel på när skyddsansvaret legitimerat en militär intervention, men där återuppbyggnadsansvaret inte varit en del av den samma är världssamfundets hantering av konflikten i Libyen under 2011. Aspekten av skyddsansvaret som ett ansvar att återuppbygga, dess inverkan på R2Ps genomslagskraft och de framtida

¹ Det internationella samfundet, politisk benämning på FN och dess medlemsstater.

² Rapport från Kanadensiska regeringen, för mer information se kap. 3.2.

förutsättningarna för principen att bli en erkänd sådan, menar jag förtjänar ytterligare utrymme i debatten.

1.2 Syfte

Mot bakgrund av ovan ämnar uppsatsen undersöka *Responsibility to Rebuild* så som den kom till uttryck som en komponent av principen *Responsibility to Protect*. Där till avses undersöka om genomslagskraften av *Responsibility to Protect* som en norm för skydd av de mänskliga rättigheterna har påverkats av att *Responsibility to Rebuild* inte har inkluderats i doktrinen vid dess erkännande. Undersökas ska också förutsättningarna för *Responsibility to Rebuild* att bli en verkningsfull del av *Responsibility to Protect*.

1.3 Frågeställning

För att uppfylla mitt syfte har följande frågeställning lagts till grund för uppsatsens genomförande:

Har genomslagskraften av principen Responsibility to Protect vad gäller dess skydd för mänskliga rättigheter, påverkats av att Responsibility to Rebuild inte har erkänts som en del av principen?

Vidare kommer följande frågeställningar ligga till grund för syftets uppfyllande:

- Hur har förslaget om en skyldighet att återuppbygga formulerats, och på vilka grunder?
- Hur har Libyen påverkats av avsaknaden av ett återuppbyggande?
- Hur skulle ansvaret att återuppbygga kunna legitimeras som en del av *Responsibility to Protect*?

1.4 Avgränsning

Uppsatsens huvudfokus är R2R Detta innebär att det inte kommer göras en genomgång av FNs uppbyggnad och ansvar i relation till ansvaret att skydda, då detta inte kan ses som väsentligt för att uppfylla syftet. R2P som princip har fått ett stort utrymme, detta för att ge läsaren förutsättning att förstå relationen mellan skyldigheten att skydda och skyldigheten att återuppbygga. Avsnittet om Libyen har avgränsats till att i huvudsak fokusera på landet efter inbördeskriget, och uppkomsten till konflikten berörs därför översiktligt. Tiden efter inbördeskriget kommer vidare i huvudsak att belysas utifrån ett nutida perspektiv, med utgångspunkt i de senaste årens rapporter. Detta på grund av avsaknad av plats i uppsatsen, och utifrån det faktum att detta visar på en långtgående problematik, sedan Libyens primära konflikt med startpunkt för fem år sedan.

Utöver detta bör poängteras att ett aktivt val gjorts gällande att välja Libyen som land att låta exemplifiera uppsatsen problematisering, då detta är det först land som principen som den ser ut nu har applicerats på.

1.5 Metod och material

För att besvara min frågeställning har en rättsdogmatisk metod använts där undersökning av gällande rätt har gjorts med hjälp av aktuella rättskällor på den internationella rättens område. Enligt art 38 i den internationella domstolens stadga utgör internationella överenskommelser, sedvänja samt allmänna rättsprinciper de primära rättskällorna på folkrättens område. Fokus har här legat på att analysera de primära källor som berör framväxten av R2P. Det material som ligger till grund för uppsatsens utförande är framför allt ICISS, en rapport från kanadensiska regeringen som kom 2001.

Denna rapport är av värde i uppsatsen då den internationellt lades till grund för erkännandet av responsibility to protect. Rapportens innehåll syftar till att besvara frågan hur R2R har utformats samt varför. För att kunna besvara frågeställningen om postkonflikt-situationen i Libyen har huvudsakligen rapporter från FN använts. De få artiklar som ligger till grund för arbetet har valts framför allt för att nyansera informationen och möjligheten till analys. Ett aktivt val har dock gjorts gällande det smala urvalet av artiklar på området, då det framstår som för tidskrävande i relation till uppsatsens storlek att utreda varje internationell källas trovärdighet.

Gällande de längre citat som tagits med i uppsatsen är det ett aktivt val att behålla dessa på sitt författade språk, i samtliga fall på engelska. Detta för att inte äventyra eller åsidosätta den ursprungliga innebörden.

1.6 Teori

För att på bästa möjliga sätt kunna uppfylla uppsatsen syfte har en teori om Human Security lagts till grund för utförandet. Teorin innebär bland annat ett utvidgat skydd för människors värdighet i ett bredare perspektiv än mänskliga rättigheter. Denna teori ämnar bringa bredd till diskussionen om hur ansvaret att återuppbygga hade kunnat legitimeras som en del av ansvaret att skydda.

1.7 Forskningsläge

Forskningen på området responsibility to protect som princip är stort. Som ovan nämnt kan sägas att principen i den form den föddes består av tre delar. Det kan konstateras att större delen av befintlig forskning framför allt berör de två bredare benen som doktrinen vilar på, nämligen ansvaret att förebygga samt ansvaret att skydda. Ansvaret att återuppbygga är desto mindre undersökt och omfattande i sin gren, även om forskning

förekommer. Framför allt utgör ICISS, rapporten från kanadensisk regeringen 2001, den primära forskningen på området.

1.8 Dispostion

Utöver att uppsatsen består av en deskriptiv del och en analyserande del, följer där till varje kapitel en inledande explikation av följande del och vad den ämnar redovisa. Varje kapitel avslutas likaledes med en konklusion som belyser vad som presenterats.

Efter detta inledande kapitel följer en framläggning av innebörden av human security. Där efter belyses i tredje kapitlet hur framkomsten av R2P gick till. När detta har gjorts följer en presentationen av ansvaret att återuppbygga, dess innebörd som den var tänkt vid utarbetningen samt varför den inte blivit en erkänd del av den ursprungliga principen. Där till följer i femte kapitlet en genomgång av hur Libyen ser ut efter inbördeskriget samt hur landet påverkats av att det inte funnits en strategi för återuppbyggnad. Till sist följer en analys samt slutsatser, där jag avser besvara uppsatsens frågeställningar.

2 Human Security

Inledningsvis följer en genomgång av innebörden av begreppet Human Security. Här är avsikten att skapa en övergripande förståelse för den teori om mänsklig säkerhet som ligger till grund för att kunna besvara framför allt den sista av mina frågeställningar, vilket det kommer återknytas till senare.

2.1 En idé om mänsklig säkerhet

Ett koncept som kommit att utvecklas under de senaste decennierna i relation till mänskliga rättigheter, med utgångspunkt i Berlinmurens fall och den världsordning som tornade upp sig därefter, är Human Security. (svenska: mänsklig säkerhet).³

Efter kalla kriget konstaterades att statlig säkerhet var långt ifrån samma sak som mänsklig säkerhet. I askan av humanitära brott och i lågan av det samma, där civila fallit offer för staters medel och mål kunde man inte längre se doktrinen för nationell säkerhet som enda skyddsgarantin för staters befolkning.⁴ Mot bakgrund av det har doktrinen om Human Security vuxit fram som en idé, som trots att det saknas konsensus kring en definition, visar ett klart grundläggande koncept. En människocentrerad teori som förstärker mänsklig värdighet.⁵ Teorin har också definierats som skydd för människor emot både våld- och våldshot, ett tillstånd som karaktäriseras av frihet från hot mot människors rättigheter, deras säkerhet och liv.⁶

³ Amnéus, Diana & Svanberg Torpman, Katinka (red.), *Peace and security: current challenges in international law*, Studentlitteratur, Lund, 2004, s 329, (i fortsättningen: Amnéus m.f., *Peace and security: current challenges in international law*).

⁴ Ibid.

⁵ Ibid, s 336.

⁶ Amnéus m.f., *Peace and security: current challenges in international law* s 338.

Av CHS⁷ har begreppet definierats som ”to protect the vital core of all human lives in ways that enhance human freedoms and human fulfillment. (...) It means creating political, social, environmental, economic, military and cultural systems that together give people the building blocks of survival, livelihood and dignity”.⁸ Human Security kan ses som en politisk ram för att kunna hantera internationella hot mot regeringar och dess befolkning, stater emellan. Genom att identifiera konkreta behov hos befolkningar i stunder av konflikt kan Human Security därmed bidra till att finna roten till problemet och identifiera vilka prioriteringar som behöver göras. Detta kan också bidra till att utreda obalans mellan inhemska, regionala och internationella strategier för samma mål.⁹

UNTFHS¹⁰ har kategoriserat områden där Human Security kan appliceras. Ett av områdena är ”conflict prevention and peace building”. UNTFHS har bland annat fokuserat på att stärka befolkningars säkerhet, förbättra tillgången till grundläggande sociala behov och främjat försoning mellan grupper i konflikt. Vidare understryker de vikten av att fokusera på resultatet av fred för människor och dess samhällen, och hur Human Security kan utröna människors konkreta behov och därmed skapa en bas för att bygga en strategi för lokalt kapacitetsbygge och ökat lokalt ägandeskap.¹¹

Trots att man vid en första anblick kan anse att Human Rights och Human Security torde vara av samma slag, menar bland andra Amnéus och Svanberg-Torpman att det inte är fullt så enkelt. Human Security är bredare än mänskliga rättigheter som koncept. De förklarar det bland annat med att i

⁷ En kommission under FN etablerad 2001 som ett resultat av det i WSO (para 143) efterfrågade arbetet för en värld ”free from want” och free from fear”.

⁸ Commission on Human Security, ”*Human security now*”, rapport 2003, s 4.

⁹ Se FN:s hemsida, *United Nations Trust Fund for Human Security* <http://www.un.org/humansecurity/human-security-unit/human-security-approach>, hämtad: 17-01-03.

¹⁰ Se FN:s hemsida, *Trust Fund Achievements Around the World*, <http://www.un.org/humansecurity/trust-fund>, hämtad: 17-01-03.

¹¹ Se FN:s hemsida, *United Nations Trust Fund for Human Security*, <http://www.un.org/humansecurity/human-security-unit/human-security-approach>, hämtad: 17-01-03.

en konfliktsituation är för Human Security inte bara rättigheter en angelägenhet, utan även säkerhet.¹² Dessutom innehåller Human Security ett bredare spektra av hot mot människor, bland annat nationella väpnade konflikter, terrorism, trafficking, svält med mera.¹³

Human Security är som nämnt ovan inte ett självklart och ensidigt definierat begrepp i den internationella diskursen. Uppsatsen ämnar inte heller hålla sig till en gjuten definition, utan utgår ifrån ovan genomgången. Senare följer ett försök att visa på hur man i ljuset av Human Security skulle kunna bredda genomslagskraften av ansvaret att skydda.

¹² Amnéus m.f., *Peace and security: current challenges in international law*, s 341ff.

¹³ Ibid.

3 Responsibility to Protect

Nedan följer en presentation av hur R2P gått från att vara en reaktionär vision i FN till en erkänd norm i världssamfundet.

Inledande delen av bakgrunden presenteras kortfattat, sedan görs en genomgång av två elementära begrepp, suveränitetsprincipen och våldsförbudet. Där efter presenteras kort R2P från idé till erkänd. Detta syftar till att ge läsaren en förståelse för vilken plats R2P har inom folkrätten i nuläget samt skapa grundläggande förståelse för principens idé, för att i nästa kapitel kunna lyfta vilken relation ansvaret att återuppbygga har till ansvaret att skydda.

3.1 Bakgrund

När världen lämnade 1900-talet bakom sig kunde konstateras att den historia som skrivits kantats av krig och konflikt, både av internationella och nationella slag. Samtidigt hade det skapats en på pappret enad världsnation, Förenta Nationerna, som skulle motverka den typ av tragedi som bevitnats genom åren i form av krig och konflikt.

Genom skapandet av FN sattes de mänskliga fri- och rättigheterna samt skyddet av dessa på agendan. Detta tog sig uttryck i flera konventioner, som alla uttrycker ett av FN:s huvudsyften, att ansvara för upprätthållandet av de mänskliga rättigheterna.¹⁴

Vid skapandet av FN 1945 låg fokus framför allt på att skyddet av de mänskliga rättigheterna var en uppgift som låg på varje stat för sig.¹⁵ Mot

¹⁴ Se FN:s hemsida, *Human Rights*, <http://www.un.org/en/sections/priorities/human-rights/>, hämtad: 17-01-03.

¹⁵ Se FN:s svenska hemsida, *FN:s historia*, <http://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/fn-som-organisation/fns-historia/>, hämtad: 17-01-03.

slutet av samma århundrade uppstod en rad av interna konflikter i bland annat Somalia, Kosovo, Bosnien och Rwanda som satte frågan om humanitära interventioner på sin spets. Dessa konflikter förde med sig en internationell diskussion gällande huruvida världssamfundet har en skyldighet att upprätthålla mänskliga rättigheter i stater där interna konflikter pågår som drabbar civilbefolkningen. Frågan som uppdragades var således om skyddet för de mänskliga rättigheterna bör väga tyngre än staters suveränitet och således trumfa suveräniteten och legitimera en intervention.¹⁶

Mot bakgrund av denna debatt kom ett uttalande från Kofi Annan, f.d. Generalsekreterare i FN, i den årliga rapporten 1999 som poängterade världssamfundets misslyckade hantering av flera av världens konflikter. Han poängterade behovet av ett klagörande gällande intressekonflikten mellan staters suveränitet och humanitär intervention till skydd för civilbefolkningen i konfliktdrabbade länder. Han sa bland annat:

It has cast in stark relief the dilemma of what has been called humanitarian intervention: on one side, the question of the legitimacy of an action taken by a regional organization without a United Nations mandate; on the other, the universally recognized imperative of effectively halting gross and systematic violations of human rights with grave humanitarian consequences.¹⁷

Uttalandet kom att leda fram till en utredning som presenteras ytterligare under 3.2.

¹⁶ ICISS Rapport, *"The responsibility to protect"* 2001, para 1.5. s 1. (i fortsättningen: ICISS).

¹⁷ Annan, Kofi, uttalande till Generalförsamlingen under dess 54:e årliga sammanträde, 20 september 1999.

3.1.1 Suveränitetsprincipen

Staters suveränitet har genom historien kommit att utvecklas till en av de viktigaste byggstenarna i den internationella rätten, av flera anledningar. Efter den westfaliska freden 1648¹⁸ kom suveräniteten att ses som den legala identiteten för stater inom den internationella rätten. Principen säger att stater ska ses och behandlas lika oavsett storlek och rikedom. Professor U. Lindermark argumenterar också för att de rättigheter och skyldigheter som följer av en stats suveränitet tillkommer en stat automatiskt från den stund som en stat erkänns och därmed existerar.¹⁹

Principen har också uttrycks som att ”sovereignty and equality of states represent the basic constitutional doctrine of the law of nations”.²⁰

Suveräniteten kan i allmänna termer uttryckas som en fullständig och obestridbar makt över en stats territorium och samtliga personer inom dess gränser. Bortsett från vissa specifika undantag, bland annat garantin för upprätthållande av mänskliga rättigheter, är denna princip absolut.²¹ Det här innebär att det inte bara är en princip till skydd för de gränser som gestaltar vår världskarta, utan även den befolkningen som befinner sig inom en stats gränser får ett skyddsvärde.

Suveränitetsprincipen har också kommit till uttryck i förenta nationernas stadga, art 2 (1) samt 2 (7). Dessa uttrycker att FN som organisation är grundad på principen om alla medlemmars likställda suveränitet samt att ingenting i stadgan ska auktorisera världssamfundet att ingripa i angelägenheter som väsentligen faller inom vederbörande stats egen

¹⁸ Den westfaliska freden var avslutet på det 30-åriga kriget.

¹⁹ Linderfalk, Ulf (red.), *Folkrätten i ett nötskal*, 2., [utök. och uppdaterade uppl.], Studentlitteratur, Lund, 2012, s. 16ff. (I fortsättningen: Linderfalk, Ulf (red.), *Folkrätten i ett nötskal*).

²⁰ Crawford, James, *Brownlie's principles of public international law*, 8 ed., Oxford University Press, Oxford, 2012, para 9, s 289.

²¹ Oxford University Press Custom Publication: *International Law*, Oxford University Press, Oxford, s 101.

behörighet (...). Denna grundsats ska dock inte utgöra hinder vid vidtagande av tvångsåtgärder enligt kapitel VII i stadgan.

3.1.2 FN-stadgans våldsförbud och dess innebörd

All Members shall refrain in their international relations from the threat or use of force against the territorial integrity or political independence of any state, or in any other manner inconsistent with the Purposes of the United Nations.²²

Ovan citerat är det i FN-stadgan stipulerade våldsförbudet, också kallat principen om non-intervention. Principen är grundläggande för världssamfundet och dess medlemmar. Den innebär att ingen stat har rätt att använda våld eller hot om våld emot en annan stats territoriella integritet eller politiska självständighet, eller på annat sätt agera inkompatibelt med världssamfundets syfte.²³ Våldsförbudet innehar karaktären av *jus cogens*,²⁴ vilket har slagits fast av ICJ.²⁵

Det man syftar till i bestämmelsen är mellanstatligt militärt våld, inte påtryckningar av ekonomisk eller politisk art. Detta innebär således att det inte handlar om att ålägga länder i sina mellanstatliga relationer att avhålla sig från ekonomiska embargo eller avbrytande av diplomatiska samarbeten, utan om att ålägga dem ett ansvar att avhålla sig från våldsanvändning i dess relationer.²⁶

Undantagen till våldsförbudet är stadgade i art 51 och art 42 i FN-stadgan. Den förstnämnda ger stater rätt till självförsvar då de utsätts för ett väpnat

²² se 2 (4) FN-stadgan.

²³ introduktion, art 2 FN-stadgan.

²⁴ Jus cogens innebär att en norm är tvingande inom den internationella rätten.

²⁵ Se Nicaragua v. United states of America.

²⁶ Linderfalk, Ulf (red.), *Folkrätten i ett nötskal*, s. 203ff.

angrepp. Den andra artikeln ger säkerhetsrådet mandat att besluta om militära åtgärder om det råder hot mot internationell fred och säkerhet.

3.2 Rapporten Responsibility to Protect

Som nämnt under 2.1 följde Kofi Annans uttalande 1999 av att Kanadas regering upprättade en kommission som fick i uppdrag att utforma en rapport på området suveränitet och humanitär intervention, *Report of the international commission on intervention and state sovereignty (ICISS)*.

Kommissionen konstaterade att betydelsen av säkerhet har breddats sedan FN-stadgan signerades. Det faktum att majoriteten av konflikter världen över har gått från att vara internationella till nationella och att civilbefolkning som fallit offer för konflikter har gått från 1 av 10 i början av förra århundradet, till att mot slutet av det samma vara 9 av 10, bestyrker den intressekonflikt som lades till grund för införandet av R2P.²⁷

Rapporten tar upp begreppet Human Security som en del av bakgrunden till varför det finns ett behov av R2P. I rapporten definieras begreppet Human Security som skydd för människor, deras fysiska säkerhet, deras ekonomiska och sociala välbefinnande, respekt för deras värdighet och skyddet för deras mänskliga rättigheter och fundamentala friheter.²⁸ Vidare menar kommissionen att det är av vikt att erkänna problematiken mellan suveränitet och intervention inte bara som ett statligt problem utan även som ett humanitärt sådant.²⁹

²⁷ ICISS, para 2.12, s 13.

²⁸ Ibid, s, 15.

²⁹ Ibid.

Whether universally popular or not, there is growing recognition worldwide that the protection of human security, including human rights and human dignity, must be one of the fundamental objectives of modern international institutions.³⁰

Bland annat utifrån aspekten om Human Security försöker kommissionen skapa en grundläggande förutsättning för en internationell konsensus på området och argumenterar för ett ansvar som i ett koncentrat kan sammanfattas som följer.

En fundamental princip som innebär att statssoveräniteten ska anses innehålla en aspekt av ansvar. Det handlar om ett primärt skyddsansvar för varje stats befolkning som vilar på varje enskild stat. När en befolkning är utsatt för seriös skada till följd av inhemskt krig, uppror eller nationell kollaps, och staten ifråga är ovillig eller oförmögen att hindra eller avvärja situationen ska principen om non intervention³¹ stå tillbaka för ansvaret att skydda och därmed ge världssamfundet ett sekundärt skyddsansvar.³²

Principen är i rapporten uppdelad i tre olika ansvarsområden, ett ansvar att förebygga, ett ansvar att reagera och ett ansvar att återuppbygga.³³ Utav dessa tre är utgångspunkten att det förebyggande perspektivet är det viktigaste. Där utöver är det viktigt att det alltid innefattar så lite inkräktande och tvingande åtgärder som möjligt för den stat som utsätts för en intervention.³⁴ På grundval av dessa aspekter har sedan rapporten utformats med en djupgående utläggning om tre de olika perspektiven, där den här uppsatsen ämnar fokusera på den sistnämnda, skyldigheten att återuppbygga, med fortsättning i kapitel 4.

³⁰ Ibid, para 1.28, s 6.

³¹ genomgången under 2.1.2

³² ICISS, Synopsis XI.

³³ Ibid.

³⁴ Ibid.

3.3 World Summit Outcome, ett erkännande av principen

Genom generalförsamlingens sextionde världstoppmöte år 2005, kom ett erkännande av principen R2P genom World Summit outcome. Nedan citerat visar vad det nu mer råder konsensus kring.

Each individual State has the responsibility to protect its populations from *genocide, war crimes, ethnic cleansing and crimes against humanity*. (...) The international community should, as appropriate, encourage and help States to exercise this responsibility and support the United Nations in establishing an early warning capability.³⁵

The international community, through the United Nations, also has the responsibility to use appropriate diplomatic, humanitarian and other peaceful means, in accordance with Chapters VI and VIII of the Charter, to help protect populations from genocide, war crimes, ethnic cleansing and crimes against humanity (...).³⁶

Här kan således konstateras att den princip som arbetades fram i ICISS inte fick den formulering och innebörd det var tänkt, när världssamfundet fått säga sitt. Framför allt avgränsades skyddssituationerna till att enbart gälla folkmord, krigsbrott, etnisk rensning och brott mot mänskligheten. Utifrån hur man i WSO formulerade skyldigheten torde det nu kunna konstateras att ansvaret att återuppbygga inte är en del av R2P.

³⁵ A/RES/60/1, World Summit Outcome, 2005 para 138.

³⁶ Ibid, para 139.

3.4 Sammanfattning

Sägas kan att det skett en omformulering av statssuveräniteten, framför allt genom införandet av R2P. Den suveränitetsprincip som initialt var ett skydd för stater har i debatten bytt skepnad till en princip där det nu mer kan sägas handla om ett skydd även för varje stats medborgare. Det här innebär, som så ofta förekommande, att två intressen kolliderar. Staters självbestämmanderätt med ursprung i suveränitetsprincipen, väl befäst i FN-stadgan skapar friktion i relation till det faktum att interna konflikter världen över riskerar att inskränka människors fri- och rättigheter. Frågan är om dessa fyra elementära skyddsintressen, som världssamfundet erkänt stå över suveränitetsprincipen och som sägs skyddas av ett mandat under R2P, verkligen kan förverkligas utan ett anspråk på ett återuppbyggnadsansvar. Detta spørsmål ligger till grund för kommande kapitel.

4 Responsibility to Rebuild

Nedan följer en utläggning om ansvaret att återuppbygga som idé i ICISS. Under 4.2 ämnar jag också visa på varför R2R inte inkluderades när R2P erkändes.

4.1 Responsibility to Rebuild som idé

The failure or weakening of state capacity that brings about a political vacuum within states leads to human tragedies and international and regional insecurity. Repressive, aggressive, or collapsed states may result in threats to international peace and security.³⁷

Citatet ovan kommer ifrån en supplementär bakgrundsrapport till ICISS,³⁸ och beskriver vad som skulle kunna bli resultatet av när en stat inte upprätthåller suveränitetsprincipen. De problem som är roten till konflikter världen över kan sällan sägas vara eliminerade enbart genom militära interventioner och det har visats att det krävs mer än diplomatiska och militära medel för att stabilisera ett land som står i efterdyningarna av en konflikt.³⁹

I ICISS lyfts ett tredje ansvarsområde utöver skyldigheten att förebygga och agera, *skyldigheten att återuppbygga*. R2R innebär att om FN beslutat att ingripa genom en militär intervention skall detta följas av ett återuppbyggnadsansvar. Detta ska enligt rapporten utgöras av ett ansvar med syfte att skapa varaktig fred samt att främja goda styrelseformer och

³⁷ The responsibility to protect, *research, bibliography, background, supplementary volume to ICISS*, s 6.

³⁸ Bakgrundsrapport till ICISS som presenterar bakomliggande faktorer och den forskning som varit grunden till rapporten.

³⁹ Report of the UN Secretary-General, *The Causes of Conflict and the Promotion of Durable Peace and Sustainable Development in Africa, 1998, para 63.*

hållbar utveckling.⁴⁰ För att kunna erbjuda och garantera en hållbar uppbyggnad behövs både ekonomiska medel och ett nära samarbete med lokalbefolkningen vara inkluderat i postkonfliktarbetet.⁴¹

Historia av konflikt har tidigare skrivits, där ansvaret att återuppbygga inte har varit erkänt. Detta har resulterat i att länder som befinner sig i en situation där man valt att intervensera med militära medel, i ruinerna av den konflikt man försök stävja, istället lämnas i en situation där de tvingas fortsätta tampas med de problem som initialt var roten till konflikten.⁴²

Mot den bakgrunden argumenteras för i ICISS att R2R ska ses som en integrerad del av principen R2P. Framför allt är det på tre områden som återuppbyggnaden är som viktigast, en kort framläggning av dessa följer nedan.

4.1.1 Security

Med security menas framför allt behovet av att erbjuda en grundläggande säkerhet och ett skydd för hela befolkningen oavsett etnicitet eller tidigare hierarkisk ställning i det konfliktdrabbade landet. Det är således viktigt att komma ifrån de typer av efterdyningar som kan följa av en konflikt, så som att lägga skulden på en specifik etnisk grupp eller att låta den tidigare utsatta gruppen i landet ta till hämndaktioner.⁴³

Avväpning, demobilisering och återanpassning är tre steg av återuppbyggnadsprocessen som är vitala inom ramen för säkerhet i landet. Detta bland annat mot bakgrund av betydelsen att återuppbygga de nationella säkerhetsstyrkorna och polisen.⁴⁴

⁴⁰ ICISS, s 39.

⁴¹ ICISS, s 39,

⁴² Ibid.

⁴³ Ibid, s 40ff.

⁴⁴ Ibid.

4.1.2 Justice

Det andra av de tre vitala områdena inom återuppbyggnadsansvaret är justice, vilket syftar till att stärka det konfliktdrabbade landets rättssäkerhet. För att de intervenerande styrkorna med mandat att förhindra fortsatta brott mot mänskliga rättigheter ska få någon egentlig genomslagskraft krävs ett juridiskt system, både under och efter interventionen.⁴⁵

I rapporten uttrycker man att avsaknad av ett fungerande rättssystem kan leda till att ”not only is the force’s mandate to that extent unachievable, but its whole operation is likely to have diminished credibility both locally and internationally”.⁴⁶

4.1.3 Economic development

Det tredje området är det ekonomiska perspektivet i återuppbyggnaden. Economic Development syftar till att främja ekonomisk tillväxt, rekonstruktion av marknaden och att skapa förutsättningar för en varaktig ekonomisk utveckling. I ICISS understryks framför allt det faktum att ekonomisk tillväxt för ett land som befinner sig i en situation där man varit drabbad av en intern konflikt är det mest vitala för ett lands återhämtning.⁴⁷

För att detta ska kunna vara möjligt på längre sikt poängteras vidare att de intervenerande parterna har ett särskilt ansvar att så smidigt som möjligt överföra och implementera ansvaret för vidare utveckling hos lokala aktörer.⁴⁸

⁴⁵ ICISS, s 41.

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ Ibid, s 42ff.

⁴⁸ Ibid.

4.2 Uteblivet erkännande av återuppbyggnadsansvaret

Frågan om varför R2R inte erkändes är en fråga som till synes saknas svar. Det kan inte nekas till att ett svar på denna fråga visserligen hade fyllt en funktion i att besvara om det skett en urholkning av R2P:s genomslagskraft, men det kan inte sägas vara avgörande.

Ett inte bekräftat, om än intressant svar i diskurshänseende, skulle kunna vara det faktum att FN upprättade en Peace Building kommission i anslutning till WSO, 2005. Mandaten i resolutionen kan sammanfattas som en uppgift att föreslå strategier för postkonfliktländer, för dess återhämtning. Det består i att fokusera på återuppbyggnad, ge rekommendationer och information för att förbättra samordning och förlänga den tid som det internationella samfundet riktar sin uppmärksamhet mot landet.⁴⁹

4.3 Sammanfattning

Konstateras kan att det i ICISS fanns ett tydligt syfte bakom R2R, att ge det konfliktdrabbade landet en hjälpande hand att förflytta sig i rätt riktning ekonomiskt-, rätts- och säkerhetsmässigt, framför allt i ljuset av ett humanitärt skydd. Det konstateras i rapporten att det inte räcker med en militär intervention för att utrota den huvudsakliga bevekelsegrunden till konflikten. I skuggan av ett frånvarande återuppbyggnadsansvar tornar konsekvenser för konfliktdrabbade länder upp sig, vilket nedan skall belysas mot bakgrund av konflikten i Libyen.

⁴⁹ Se FN:s hemsida, *Peacebuilding Commission*, <http://www.un.org/en/peacebuilding/mandate.shtml>, hämtad: 17-01-03.

5 Libyen

I det följande presenteras uppkomsten av konflikten i Libyen, hur konflikten kom att uppväxlas och på vilka grunder världssamfundet verkställde en intervention. Då exemplet ämnar belysa hur avsaknaden av ansvaret att återuppbygga har påverkat Libyen, kommer ett reducerat fokus läggas på tiden innan och under inbördeskriget.

5.1 Bakgrund till konflikten

Det inbördeskrig som låg till grund för FN:s utfärdade resolution som gav NATO mandat att intervensera i Libyen hade sitt startskott 2011. Under detta år pågick protester i flera av länderna i norra Afrika. Alla uppror hade det gemensamma syftet att avsätta de olika ländernas styrande diktatorer, vilket framför allt grundade sig på befolkningarnas anspråk på demokratiskt styrelseskick och förhöjd respekt för de mänskliga rättigheterna.⁵⁰

Inspirerade av de uppror som pågick i grannländerna styrde den upproriska befolkningen Libyen mot samma öde. Den styrande Muammar Al-Khadaffi gjorde allt i sin makt för att försvara sin position och slå tillbaka mot de grupper som ansåg att han borde lämna ifrån sig sin makt. Med militära medel både på land och i luften beordrade av Khadaffi, var upproren snart ett fullskaligt inbördeskrig.⁵¹

⁵⁰ Se FN-förbundets hemsida, Globalis: <http://www.globalis.se/Konflikter/Den-arabiska-vaaren> hämtad: 17-01-03.

⁵¹ Se FN-förbundets hemsida, Globalis: <http://www.globalis.se/Konflikter/Libyen> hämtad: 17-01-03.

5.2 Världssamfundets hantering av konflikten

I mars 2011 antog FN:s säkerhetsråd resolution 1973. Detta efter att den första resolutionen,⁵² som utfärdades i ett försök att förhindra Libyska staten att utföra brott mot sin befolkning, inte fått det genomslag man önskat. Den nu utfärdade resolutionen grundade sig på behovet av skydd för de civila i landet. Genom resolutionen upprättades en flygförbudszone över Libyens luftrum, samtidigt som NATO fick mandat att intervensera militärt på Libyens territorium.⁵³ Genom Resolution 1973 kom således FN att för första gången i historien uttala att tillämpa R2P. Så som den erkänts av världssamfundet, exkluderat R2R.

5.3 Libyen i ett postkonflikt-perspektiv

I den postkonfliktsituation som Libyen lämnades i efter att Khadaffi avsatts från sin position var inte bara en infekterad sådan, utan skapade också förutsättningar för fler än en grupp att se sin möjlighet att bana väg till tronen. Flera olika milisgrupper i Libyen kom i konflikt omgående efter den tidigare diktatorns fall.⁵⁴ Fyra år efter Khadaffis död rapporterades fortfarande om ett land som inte hade återhämtat sig. Två motstående regeringar hade bildats och tagit över varsin del av landet samtidigt som flera terrorgrupper bredde ut sig.⁵⁵ Enligt världssamfundets rapporter på området har detta än idag inte fått en lösning, vilket presenteras nedan.

Efter FN:s intervention 2011 upprättades ett specialpolitiskt uppdrag i landet, kallat UNSMIL. Mandatet gick ut på att stödja den Libyska

⁵² S/RES/1970, 2011.

⁵³ Se FN-förbundets hemsida, Globalis: <http://www.globalis.se/Konflikter/Libyen> hämtad: 17-01-03.

⁵⁴ Se The Guardians hemsida: <https://www.theguardian.com/world/2014/aug/29/-sp-briefing-war-in-libya> hämtad: 17-01-03.

⁵⁵ Se Almonitor, hemsida: <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2015/10/libya-gaddafi-death-four-years-better-worse-hrw-bayada-city.html>, hämtad: 17-01-03.

regeringen i ett försök att transformera nationen från en diktatur till en demokrati. Uppdraget var också utformat som ett ansvar att underlätta nationell dialog, stödja ett införande av en konstitution och att främja integrationen av före detta soldater i landet. Mandatet gav också världssamfundets deltagande nationer ett ansvar att övervaka mänskliga rättigheter och att stödja ett införande av ett oberoende rättsystem.⁵⁶

I anslutning till världssamfundets representation i landet genom UNSMIL har rapporter upprättats över hur situationen sett och ser ut i landet. Senaste rapporten kom från FNs generalsekreterare 1 december 2016. Först skall dock lyftas den rapport som kom 2014 och som redan då vittnade om att människorättsbrott fortfarande ägde rum i landet som en följd av interna konflikter.

Rapporten som kom 2014 upprättades av UNSMIL i samarbete med OHCHR och vittnade om ett ökat våld mellan väpnade grupper i landet. Konflikterna hade framför allt befästs i de två största städerna i landet, Tripoli och Benghazi. Syftet med rapporten var att belysa det faktum att konflikterna ledde till förvärrad humanitär situation i landet.⁵⁷ Det slogs bland annat fast att närmre 800 familjer hade tvingats fly från huvudstaden och att migranter som flydde landet gick från 4000 per dag till 16 000.⁵⁸ Rapporten mynnar ut i en rad rekommendationer, vilka några av dem följer här:

Man menar att skyddet mot civila i landet måste prioriteras samt att alla väpnade grupper måste följa principer om proportionalitet och försiktighet. Vidare poängterar man att alla väpnade grupper måste avstå brott mot internationella mänskliga rättigheter och humanitär rätt, speciellt sådana

⁵⁶ Se UNSMIL, hemsidan:

<https://unsmil.unmissions.org/Default.aspx?tabid=3544&language=en-US>, hämtad: 17-01-03.

⁵⁷ Human Rights Report on Libya, "Overview of violations of international human rights and humanitarian law during the ongoing violence in Libya" 09.04.14, s 2.

⁵⁸ Ibid, s 5.

aktioner som leder till krigsbrott, mord, kidnappning, tortyr och urskillningslösa beskjutningar.⁵⁹

Den 1 december 2016 kom den femte i raden av rapporter från FNs generalsekreterare som berör det mandat som UNSMIL opererar på. Rapporten tar bland annat upp den geografiska aspekten av den situation som landet befinner sig i. Huvudstaden Tripoli står som rapporterat redan 2014 fortfarande under kontroll av beväpnade grupper med olika politiska agendor, där rivalitet över finansiering och territoriell överhet leder till regelbundna sammandrabbningar.⁶⁰ Vidare kan konstateras att Benghazi fortfarande är drabbat av interna konflikter mellan Libyska nationella armén och revolutionära grupper bestående av olika islamistiska undergrupper.⁶¹

Under rapporteringsperioden i fråga vittnas om att fortsätta brott mot internationella mänskliga rättigheter begås, där de flesta av dem förblir straffria. De brott som begås är framför allt kidnappning, gisslantagning av civila, godtyckliga frihetsberövanden, tortyr, olagliga avrättningar och attacker mot civila. Bland annat har UNSMIL dokumenterat 246 civila offer, varav 94 döda och 132 skadade samt 6 attacker på sjukhus mellan maj och oktober under 2016. Det har där till rapporterats om att civila hålls instängda i ett mindre område i Benghazi med brist på mat och vatten.⁶²

Utöver att det finns ett uppenbart hot mot civilbefolkningen i landet finns tre aspekter av landets utveckling värda att lyfta mot bakgrund av det syfte av R2R som lyfts under kap 4. Landets utveckling på områdena ekonomi, rättssäkerhet och upprätthållandet av mänskliga rättigheter.⁶³

⁵⁹ Human Rights Report on Libya, "Overview of violations of international human rights and humanitarian law during the ongoing violence in Libya" 09-04-14, s 12.

⁶⁰ S/2016/1011, s 3.

⁶¹ Ibid.

⁶² Ibid. s 7.

⁶³ Se kap 4.2.1 - 4.1.3.

5.3.1 Security

Redan under 5.3 har presenterats en del om hur den humanitära situationen ser ut i Libyen. Här skall kortfattat presenteras vad generalsekreteraren uttryckt i sin rapport:

I remain deeply alarmed by the human rights situation in the country, especially as it relates to enforced disappearances, arbitrary detention, torture, unlawful killings and attacks on civilians. I condemn the targeting of civilian facilities, in particular hospitals and medical centres. I urge all parties to the conflict and those with influence on the ground to respect international human rights law and international humanitarian law.⁶⁴

Det här är således ett av uttrycken rörande hur situationen ser ut i Libyen vad gäller säkerheten för civilbefolkningen. Bland annat mot bakgrund av vad som presenteras nedan gällande ett misslyckat införande av ett fungerande rättsystem.

5.3.2 Justice

I syfte att stoppa det omedelbara lidandet för Libyens befolkning, samt ge olika representanter i landet möjlighet att komma till nationell konsensus kring hur de ville forma Libyen som demokratisk civilstat, skapades under år 2015 vad som kom att kallas ”Libyan Political Agreement”.⁶⁵

Överenskommelsen vilade på en idé om att säkra de demokratiska rättigheterna för den libyska befolkningen, behovet av en enad regering

⁶⁴ S/2016/1011, para 80, s 17.

⁶⁵ Libyan political agreement, 17 dec 2015.

grundad på principen om maktindelning samt behovet av att upprätta statliga institutioner.⁶⁶

I rapporten från 2016 konstateras att införlivandet av den politiska överenskommelsen inte gått som förväntat. Många av de huvudområden som ett lyckat införlivande hade krävt saknas. Framför allt poängteras att ett område som misslyckats vid försöken att implementera överenskommelsen är de s.k. ”security arrangements”.⁶⁷ Utarbetat inom detta område var framför allt riktlinjer för den libyska armén som skulle fungera som den primära militära styrkan för landets skydd, samt upprätthållandet av offentlig ordning. Till detta arrangemang hör även den nationella polisen samt The Government of National Accord vars uppgift är att säkerställa utvecklingen för de opererande organen på området.⁶⁸

Mot bakgrund av det här konstateras i Generalsekreterarens rapport att så inte blivit fallet, och landet står fortfarande inför stora problem på säkerhetsområdet, också på grund av att man inte lyckats skapa en konstitution för landet.⁶⁹

5.3.3 Economic development

Libyens ekonomi är framför allt beroende av landets oljetillgångar. Enligt rapporten från FN:s generalsekreterare visar siffror från det gångna året på ett budgetunderskott på 69 % av BNP vilket gett landet en inflation på 25 %. Libyens nationella banker har slut på kontanta medel vilket förhindrar ett utbud av grundläggande tjänster. Detta är ett av de ekonomiska problem som diskuterats av världssamfundet men där rapporten inte lyfter någon ännu utarbetad lösning.⁷⁰

⁶⁶ Libyan political agreement, 17 dec 2015.

⁶⁷ S/2016/1011 s 1.

⁶⁸ Libyan political agreement, 17 dec 2015, s 13.

⁶⁹ S/2016/1011, s 2.

⁷⁰ Ibid, para 26 s 5.

5.4 Peacebuilding eller Rebuilding

UNSMIL är en del av FN:s Peace Building-arbete, vars mandat är presenterat ovan.⁷¹ Det här innebär att det således inte utgör den typ av återuppbyggnadsarbete som är presenterat i ICISS i relation till R2R. I ICISS läggs fokus på hur politisk dialog inte alltid utgör den bästa byggstenen för försoning, det handlar om en basal återuppbyggnad från grunden genom exempelvis fysisk uppristning av samhällen, daglig upprustning av infrastruktur, med mera.⁷² Det här torde innebära att man gör anspråk på mer än rekommendationer från världssamfundet i deras återuppbyggnadsarbete, någonting som tillsynes ser ut att vara en av skillnaderna mellan det förslagna återuppbyggnadsarbetet och det nuvarande fredsarbetet.

5.5 Sammanfattning

Konflikten i Libyen är den första hittills där FN har fattat beslut om en intervention på basis av R2P. Fem år senare befinner sig landet fortfarande i en situation där varningsklockorna klingar obönhörligen för människorättskränkningar. FN har efter avslutat mandat inom R2P:s ram antagit ett mandat för peace building i landet, vilket man gjorde redan 2011. Rapport efter rapport vittnar om problematiken, som följs av en rad rekommendationer. Trots dessa rekommendationer visar den senaste rapporten från slutet av 2016 på att situationen både ekonomiskt, rättssäkert och skyddsmässigt i landet är ohållbar.

⁷¹ Se kap. 5.3.

⁷² ICISS, para 5.4, s 39.

6 Analys

Som nämnt ovan utgör inte det faktum att det saknas ett givet svar på frågan om varför inte R2R inkluderades vid den ursprungliga principens erkännande ett hinder för att uppfylla uppsatsens syfte.

Det framgår med tydlighet i ICISS att återuppbyggnadsperspektivet utgjorde ett viktigt sådant i relation till R2P:s två andra delar, framför allt mot bakgrund av de misslyckanden som världssamfundet tvingats erkänna sig besegrade av vid tidigare konflikter under senaste decennierna.

Att det krävs ett förebyggande arbete samt ett ansvar att reagera vid konflikters upprinnelse kan sägas självklart. Bevisligen kan det inte sägas råda internationell konsensus kring att ett återuppbyggande är av samma betydelse. Konsensus kan dock sägas råda kring att det sekundära ansvar som R2P lägger på världssamfundet är ett ansvar till skydd för medborgarnas mänskliga fri- och rättigheter. Av ovan redovisat kan inte utan svårighet sägas att detta är uppfyllt.

Den situation som Libyen befinner sig i sex år efter inbördeskrigets avslut vittnar starkt om att kärnan i konflikten inte utrotades genom FNs mandat att intervensera. Det här innebär att om detta resultat är vad världen i allmänhet och konfliktdrabbade länders civilbefolkning i synnerhet har att vänta vid kommande interventioner på basis av R2P, kan inte principens syfte sägas vara uppfyllt.

Den genomslagskraft som efterfrågas i och med förslaget på R2R torde kunna ligga i införandet av Human Security. Medan det människorättsskydd som FN avser att upprätthålla i stort utgörs av just rättigheter, skulle Human Security som en grund för återuppbyggnadsarbetet kunna öppna upp för en bredare bas världssamfundet vid en intervention vore tvungna att förhålla sig till, även i postkonflikt.

I ICISS poängteras betydelsen av att erkänna problematiken mellan suveränitet och intervention inte bara som ett statligt problem utan även som ett humanitärt sådant.⁷³ Vidare konstateras också att det är av värde att på en internationell nivå erkänna skyddet för Human Security, inkluderat mänskliga rättigheter och människor värdighet som fundamentala mål för internationella institutioner.⁷⁴ Utifrån det här anser jag det problematiskt att FN opererat militärt under ett mandat som R2P, utan en utarbetad strategi för hur en återuppbyggnad ska ske. Även utifrån det exempel som lyfts i uppsatsen, anser jag det beklämmande att FN inte lyckats utarbeta en fungerande strategi bortanför rekommendationer för att återuppbygga postkonfliktländer.

Human Security har ovan definierats som ett medel för att skapa politiska, sociala, ekonomiska och militära system. Det innehåller också medel för att identifiera konkreta behov hos befolkningen, som bland annat ska minimera en obalans mellan nationella och internationella strategier mot samma mål.⁷⁵ Detta kan, på papper, sägas utgöra en fundamental grund att stå på i situation av återuppbyggnad. Om detta skulle läggas till grund för återuppbyggnadsstrategier, inom ramen för R2P, menar jag att det öppnas upp en för FN viktig aspekt att ta ställning till vid beslut om militära interventioner.

Det kan inte med självklarhet, utifrån de källor som fått en plats inom ramen för uppsatsens avgränsning, sägas att UNSMIL är ett misslyckande som hade fått bättre genomslag om det istället getts ett mandat under R2P. Sägas kan dock att det råder en ineffektivitet som är oroväckande och det kan därmed inte uteslutas att ett mandat under R2P grundat på Human Security med ett återuppbyggnadsansvar, hade visat på ett effektivare återuppbyggande för att skapa en säker tillvaro och ett skydd för civilbefolkningen även efter att en konflikt upphört.

⁷³ Se kap. 3.2.

⁷⁴ Ibid.

⁷⁵ Se kap. 2.1.

7 Slutsatser

Med hänvisning till fjärde kapitlet i uppsatsen anser jag första delen av min frågeställning, gällande R2R:s utformning, vara besvarad. Jag kommer därför vidare fokusera på att besvara de två återstående frågeställningarna, samt uppsatsens huvudfrågeställning.⁷⁶

Konstateras kan att frågan om hur Libyen har påverkats av avsaknaden av världssamfundets ansvar att återuppbygga inte har ett givet svar. Den situation som landet befinner sig sex år efter inbördeskriget kan inte enkom läggas på världssamfundets samvete, men kan inte heller sägas befria det samma. Ovan presenterat visar tydligt hur landet är i behov av ett återuppbyggande. FN:s Peace Building-mandat kan knappast sägas vara adekvat med ett återuppbyggnadsansvar inom varken ramen för mänskliga rättigheter, eller Human Security.

Svaret på hur R2R skulle kunna bli en verkningsfull del av R2P, menar jag ligger närmast att finna i att ge Human Security ett större utrymme i den internationella rättsdiskursen. För att inom en tid, önskningsvis något snävare än annars rimlig med världspolitiska mått mätt, ge säkerhetsperspektivet praktiskt slagkraft i relation till FN:s skyddsintressen.

Sammantaget menar jag att genomslagskraften av responsibility to protect, till skydd för de mänskliga rättigheterna, kan sägas ha påverkats negativt av avsaknaden av responsibility to rebuild så som den kom till uttryck i ICISS.

⁷⁶ Se kap 4, responsibility to rebuild.

Käll- och litteraturförteckning

Källor

FN-material

Stadgor:

Förenta Nationernas stadga, 1945.

Förenta Nationernas stadga för den internationella domstolen, 1945

Resolutioner

Generalförsamlingens resolution, World Summit Outcome, (A/RES/60/1)
2005

United Nations Security Council Resolution 1973, (S/RES/1973), 2011

United Nations Security Council Resolution 1970, (S/RES/1970), 2011

Rapporter

Commission on Human Security, *Human Security now*, 2003

OHCHR, UNSMIL, Human Rights Report on Libya, *Overview of violations of international human rights and humanitarian law during the ongoing violence in Libya*, 2014

Report of the UN Secretary-General, *The Causes of Conflict and the Promotion of Durable Peace and Sustainable Development in Africa*, 1998

S/2016/1011, Report of the Secretary-General on the United Nations Support Mission in Libya, 2016

Elektroniska hemsidor

Almonitor - The Pulse of the Middle East, 12 oktober 2015, *Four years after Gadhafi, is Libya better off?*

<http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2015/10/libya-gaddafi-death-four-years-better-worse-hrw-bayada-city.html>

Hämtad: 2017-01-03

FN:s hemsida, United Nations trust fund for human security, *the human security approach*,

<http://www.un.org/humansecurity/human-security-unit/human-security-approach>

Hämtad: 2017-01-03

FN:s internationella hemsida, *human rights*,

<http://www.un.org/en/sections/priorities/human-rights/>

Hämtad: 2017-01-03

FN:s hemsida, peacebuilding commission, *Mandate of the peacebuilding commission*

<http://www.un.org/en/peacebuilding/mandate.shtml>

Hämtad: 2017-01-03

FN:s hemsida, United Nations Support Mission in Libya, *UNSMIL mandate*

<https://unsmil.unmissions.org/Default.aspx?tabid=3544&language=en-US>,

Hämtad: 2017-01-03

FN:s hemsida, *FN:s historia*

<http://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/fn-som-organisation/fns-historia/>

Hämtad: 2017-01-03

FN:s hemsida, United Nations trust fund for human security, *Trust Fund Achievements Around the World*,

<http://www.un.org/humansecurity/trust-fund>

Hämtad: 2017-01-03

Globalis, *den arabiska våren*

<http://www.globalis.se/Konflikter/Den-arabiska-vaaren>

Hämtad: 2017-01-03

Globalis, *Libyen*

<http://www.globalis.se/Konflikter/Libyen>

Hämtad: 2017-01-03

Stephen, Chris, The Guardian, 29 augusti 2014, *War in Libya – The Guardian briefing*,

<https://www.theguardian.com/world/2014/aug/29/-sp-briefing-war-in-libya>

Hämtad: 2017-01-03

Övriga källor:

Annan, Kofi, uttalande till Generalförsamlingen under dess 54e årliga sammanträde, 20 september 1999.

Finns att hämta på:

<http://www.un.org/press/en/1999/19990920.sgsm7136.html>

Libya Political agreement, 2015,

Finns att hämta på:

<https://unsmil.unmissions.org/LinkClick.aspx?fileticket=miXuJYkQAQg%3D&tabid=3559&mid=6187&language=fr>

Report of the international commission on intervention and state sovereignty, ICISS, *The Responsibility to protect*, 2001,

Finns att hämta på:

<http://responsibilitytoprotect.org/ICISS%20Report.pdf>

Supplementary volume to the report of the international commission in intervention and state sovereignty, *The responsibility to protect research, bibliography, background*, 2001,

Finns att hämta på:

<https://www.idrc.ca/en/book/responsibility-protect-research-bibliography-background-supplementary-volume-report>

Litteratur

Amnéus, Diana & Svanberg Torpman, Katinka (red.), *Peace and security: current challenges in international law*, Studentlitteratur, Lund, 2004

Crawford, James, *Brownlie's principles of public international law*, 8. ed., Oxford University Press, Oxford, 2012

Linderfalk, Ulf (red.), *Folkrätten i ett nötskal*, 2., [utök. och uppdaterade uppl.], Studentlitteratur, Lund, 2012

Oxford University Press Custom Publication: *International Law*, Oxford University Press, Oxford, 2014

Rättsfallsförteckning

Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua
(Nicaragua v. United States of America). Merits, Judgment. I.C.J. Reports,
27 juni 1986